

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՀՈՎՎԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ
 (5-16 նոյեմբերի 2008 թ.)

2008 թվականի նոյեմբերի 8-ից 16-ը Հնդկաստանի Արևմտյան Բենգալիա նահանգի Կալկաթա քաղաքում մեծ հանդիսավորությամբ տոնախմբվեց Կալկաթայի Սուրբ Նազարեթ հայկական եկեղեցու օծման 300-ամյակը: Այս առիթով նոյեմբերի 4-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագույն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Հովվապետական այցով մեկնեց Հնդկաստան՝ մասնակցելու տոնակատարություններին:

Քոչի օդանավակայանում Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիմավորելու էին եկել Հնդկաստանում Հայաստանի Հանրապետության պատվո դեսպան տիար Աշոտ Քոչարյանը, Հնդկաստանի հոգևոր առաջնորդ Հոգեշնորհ Տ. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանը, Կալկաթայի եկեղեցական վարչության անդամներ տիկին Սյուզան Ռուբենը և տիար Սունիլ Սոբթին, ինչպես նաև Հնդիկ Մալանկարա Ուղղափառ Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականներ:

Այցի ընթացքում Նորին Սրբությունը երեք օր հյուրընկալվեց Հնդիկ Մալանկարա Ուղղափառ Եկեղեցու Պետ Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թոմա Դիդիմոս Ա-ի կողմից Հնդկաստանի Քերալա նահանգում:

Հնդիկ Մալանկարա Ուղղափառ Եկեղեցին, որը պատկանում է Արևելյան Ուղղափառ քույր Եկեղեցիների ընտանիքին, ունի քսան միլիոն հավատացյալներ և քսանհինգ թեմեր Հնդկաստանում, Միացյալ Նահանգներում, Կանադայում, Մեծ Բրիտանիայում, Արևմտյան Եվրոպայում, Պարսից ծոցի ավազանի երկրներում, Մալազիայում, Սինգապուրում, Ավստրալիայում և Նոր Զելանդիայում:

Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հիմնադիրը Թովմաս առաքյալն է, որը համաձայն Մալանկարա Եկեղեցու ավանդության՝ 52 թ. եկել և շուրջ քսան տարի քարոզել է Հնդկաստանի հարավ-արևմուտքում գտնվող Քերալայի շրջանում՝ Մալանկարայի կամ Մալաբարի նահանգում:

Հովվապետական այցի ընթացքում Նորին Սրբությանն ուղեկցում էին Մայր Աթոռի դիվանապետ Տ. Արշակ եպիսկոպոս Խաչատրյանը, Դամասկոսի հայոց թեմի առաջնորդ Տ. Արմաշ եպիսկոպոս Նալբանդյանը, Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու հոգևոր տեսուչ Տ. Անուշավան եպիսկոպոս Ժամկոչյանը, Տ. Հովնան աբեղա Հակոբյանը՝ որպես գավազանակիր, Մայր Աթոռի օտարալեզու մամուլի պատասխանատու Տ. Կորիճ քահանա Դևեջյանը, Մայր Աթոռի համացանցային բաժնի տնօրեն երեցկին Փոլա Դևեջյանը և «Շողակաթ» հեռուստաընկերության տնօրեն տիկին Մանյա Ղազարյանը: Հայրապետական շքախմբին այնուհետև միացավ նաև Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ տիար Զեյն Գա-

լուստյանը:

Հովվապետական այս այցի ընթացքում Վեհափառ Հայրապետը նախագահեց Կալկաթայի Ս. Նազարեթ հայկական եկեղեցու օծման 300-ամյակին նվիրված տոնակատարություններին: Ամենայն Հայոց Հայրապետի ձեռամբ վերածովեց նաև Մադրասի Ս. Աստվածածին հայկական եկեղեցին, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորած պատվիրակությունը այցելեց Տինգրայի Ս. Երրորդություն, Զինսուրայի Ս. Հովհաննես, Մեյդաբադի Ս. Աստվածածին հայկական եկեղեցիները: Կալկաթայում Հայոց Հայրապետն այցելեց նաև Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի հովանու ներքո գործող Հայոց Մարդասիրական ճեմարան, այնուհետև Ս. Նազարեթ եկեղեցում տեղի ունեցավ Հայրապետական Ս. Պատարագ և քահանայական ձեռնադրություն:

5 նոյեմբերի

Վեհափառ Հայրապետի գլխավորած պատվիրակությունը, երեկոյան ժամանելով Քերալայի նահանգ, Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականների կողմից առաջնորդվեց կաթողիկոսական նստավայր, ուր տեղի ունեցած բարիգալստյան և երկու հայրապետների եղբայրական ողջագուրման արարողություններից հետո Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը և Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու Դիոփոս Ա Կաթողիկոսը երկու Եկեղեցիների հոգևորականաց դասով Մալանկարա Եկեղեցու կաթողիկոսների հանգստարանում համատեղ աղոթք բարձրացրեցին երջանկահիշատակ հայրապետների հոգիների խաղաղության համար:

Կաթողիկոսարանում այնուհետև տեղի ունեցած ընդունելության հանդիսավոր արարողության ընթացքում Գարեգին Երկրորդին և հայրապետական շքախմբի անդամներին ողջունեցին Դիոփոս Առաջինը և Մալանկարա Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականները: Այնուհետև պատասխան խոսքով հանդես եկավ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ ի մասնավորի ասելով. *«Փառք և գոհություն ենք բարձրացնում առ Աստված, որ պարզեց Մեզ շնորհը՝ եղբայրական այցով լինելու Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցում: Մեր եղբայրական սերը, աղոթքն ու բարեմաղթանքներն ենք բերում Ձեզ՝ սիրեցյալ Եղբայր, Ձեր ուխտապահ եկեղեցականաց դասին և հավատավոր ժողովրդին:*

Այս պահին Մեր հոգու զգացումները մղում են Մեզ արտասանելու սաղմոսերգուի խոսքը. «Որքան բարի, որքան վայելուչ է, որ եղբայրները բնակվում են միասին» (Սաղմ. ՃԼԲ 1): Միրելինե՛ք, Հնդիկ Մալանկարա և Հայոց Եկեղեցիներն ունեն եղբայրական փոխհարաբերությունների դարավոր պատմություն, որ բարի արդյունքներով շարունակվում է առ այսօր: Հնդկաստան Մեր այս այցի ընթացքում Մենք Հովվապետական այցելություն ենք կատարելու և Մեր օրհնությունը բերելու Հնդկաստանի հայ համայնքին, որի կողմից մեծ հանդիսավորությամբ նշվելու է Կալկաթայի Ս. Նազարեթ հայկական եկեղեցու կառուցման երեքհարյուրամյակը: Հնդկահայ Մեր հայրորդաց կյանքում հոբելյանական այս տոնակատարությունը ևս վկայություն է այս օրհնյալ երկրում մեր ժողովրդի դարավոր ներկայության, ինչը ծառայել է նաև մեր Եկեղեցիների սերտ շփումներին և նպաստել եղբայրական համագործակցությանը:

Մեր Եկեղեցին մշտապես կարևորել է փոխհարաբերությունների ամրապնդումը Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հետ, և մեր Եկեղեցիների միջև համագործակցության և եղբայրության ոգին առավել զորացնելու նպատակով Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցի է այցելել նաև Մեր երջանկահիշատակ նախորդներից Վազգեն Առաջին Ամենայն Հայոց Հայրապետը: Մենք վստահ ենք, որ այս օրերին համատեղ աղոթքով առավել պիտի զորացնենք սերը, բարեկամությունն ու գործակցությունը մեր Եկեղեցիների:

Միրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս, Մենք Մեր աղոթքներում միշտ հիշում ենք Ձեզ և Ձեր աստվածասեր ժողովրդին: Ուրախ ենք, որ շուրջ մեկ ամիս առաջ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում՝ հայ ժողովրդի հոգևոր կենտրոնում, երբ Մենք կատարում էինք Սրբալույս Մյուռոնի օրհնության արարողությունը, քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչների կողքին Մեզ աղոթակից էին նաև Ձեր ներկայացուցիչները: Այդ օրերն իրապես անմոռաց եղան ինչպես հավատավոր մեր ժողովրդի, այնպես էլ քույր Եկեղեցիների հոգևոր եղբայրների համար: Օրեր էին՝ ամենքիս համար օրհնությամբ լեցուն: Եվ այդ արարողության կապակցությամբ Մենք պատրաստեցինք մեր Եկեղեցու սրբազան մատունքի՝ Սուրբ Գեղարդի մանրակերտը, որն այսօր ջերմագին զգացումներով ընծայաբերում ենք Ձեզ՝ որպես վկայություն Հայոց Եկեղեցու սիրո և գորակցության Ձեզ և Ձեր հավատացյալներին: Հաղթական գործությունը Ս. Գեղարդի թող իմանի լինի Ձեր Եկեղեցու և Ձեր Եկեղեցու զավակների վրա:

Շնորհակալ ենք, սիրեցյալ եղբայր, այն ջերմ ընդունելության համար, որ դրսևորվեց Մեր նկատմամբ առաջին իսկ պահից, երբ Մենք ոտք դրեցինք Հնդկաստանի օրհնյալ հողին: Մենք գոհունակությամբ զգացինք զորեղ հավատքը Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հավատացյալ զավակների և գոհություն բարձրացրեցինք առ Աստված, որ Տերը զորավոր է պահում աստվածսիրությունն ու ծառայասիրությունը Հնդիկ Եկեղեցու բարեպաշտ զավակների:

Շնորհակալ ենք մեր քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչներին, ովքեր աղոթակից եղան մեզ Մալանկարա Եկեղեցու հոգևոր նվիրական այս սուրբ կենտրոնում: Մենք հավատում ենք, որ Եկեղեցիների միջև հաստատված եղբայրական սիրով, Տիրոջ պատգամներին ու պատվիրաններին հավատարիմ՝ պիտի արդյունավորենք տերունապատվեր առաքելությունը՝ հանուն մարդկանց խաղաղ համակեցության և հանուն աշխարհի առաջընթաց ու եղբայրական սիրո մեջ զորացյալ կյանքի:

Մեր աղոթքն ու հայցն ենք առ Աստված բարձրացնում՝ խնդրելով, որ Տերը զորեղ պահի իր Սուրբ Եկեղեցին, եղբայրական սիրո և միաբանության մեջ՝ նրա հոգևոր սպասավորներին և հավատավոր ժողովրդին, որպեսզի Տիրոջ փառքը միշտ օրհնաբանվի մեր աղոթքներով և արգասավոր ծառայությամբ:

Թող Տերը զորացնի Դիդիմոս Առաջին Կաթողիկոսին՝ Մեր սիրեցյալ եղբորը, պարզև զահակալության արևշատ տարիներ, որպեսզի շարունակի առաջնորդել Հնդիկ Մալանկարա մեր քույր Եկեղեցին և նրա հավատավոր զավակներին»:

6 նոյեմբերի

Քրթայամայի Մալմիյա սրահում կազմակերպված ընդունելության ժամանակ

Դիդիմոս Առաջինը Հայոց Հայրապետին պարգևատրեց Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու բարձրագույն՝ «Ս. Թովմաս առաքյալի» շքանշանով:

Շքանշանի հանձնման արարողության ժամանակ շնորհակալության և գնահատանքի իր խոսքն ասաց Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

«Ձերդ Սրբություն, սիրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս

Քրիստոսավանդ սիրով ողջունում ենք Ձեզ, Ձեր բարեպաշտ հավատավոր հոտին և Ձեր Եկեղեցու բարեջան սպասավորներին՝ բերելով օրհնություն համայն հայության հոգևոր կենտրոն Քրիստոսաէջ Մայր Աթոռից և սերն ու ողջույնները հավատակից Ձեր եղբայրերի և քույրերի՝ Հայաստանի և Սփյուռքի հավատավոր Մեր զավակների:

Մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում Ձերդ Սրբությանը Մեր նկատմամբ դրսևորած ազնիվ հոգածության և եղբայրական սիրո համար, որ երկու օրեր շարունակ վայելում ենք: «Ս. Թովմաս առաքյալի» շքանշանը, որ շնորհեցիք Մեզ, հպարտությամբ պիտի կրենք՝ որպես արտահայտությունը մեր Եկեղեցիների դարավոր բարեկամության և եղբայրական հարաբերությունների:

Այսօրվա այս հանդիպումն ու ողջագործումը Մեզ մտովի տանում են վաղ քրիստոնեական ժամանակները և հիշեցնում Մեզ մեր հիմնադիր Ս. Թադեոս, Ս. Բարդուղիմեոս և Ս. Թովմաս առաքյալներին: Նրանք, հավատարիմ Տիրոջ պատգամին, մեր երկրներում՝ Հայաստանում և Հնդկաստանում, տարածեցին Քրիստոսի Ավետարանի լույսը, որ մշտավառ պահվեց մեր ժողովուրդների կյանքում մեր Եկեղեցիների քաջեռանդ առաքելությամբ:

Ներկա ժամանակներում երկրների և ժողովուրդների համագործակցության պայմաններում նոր հեռանկարներ են բացվում մեր Եկեղեցիների առջև՝ էլ ավելի արդյունավետ իրականացնելու մեր առաքելությունը և ընձեռնված հնարավորությունների առավելագույնս օգտագործմամբ նորոգ ձեռքբերումներով սերտացնելու մեր կապերն ու հարաբերությունները, որպեսզի բարի արգասիքներով շարունակեն զարդարվել դարավոր բարեկամությունն ու եղբայրությունը Հնդիկ Մալանկարա և Հայ Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցիների միջև: Սիրեցյալ եղբայր ի Քրիստոս, այսօր Մենք եկել ենք Ձեզ այցի՝ վերանորոգելու համար եղբայրական մեր սերը և համագործակցությունը, որ հատկանշել է մեր Եկեղեցիները՝ դարեր շարունակ բարի վկայություններ բերելով ողջ քրիստոնյա աշխարհին:

Մենք ողջունում ենք այստեղ ներկա քույր Եկեղեցիների ներկայացուցիչներին և շնորհակալություն հայտնում Մեզ ուղղված ջերմ խոսքերի և բարեմաղթանքների համար: Ուրախություն է Մեզ համար տեսնել համերաշխ գործակցությունը Քրիստոսի Եկեղեցու ներկայացուցիչների: Սիրելիներ՝, եղբայրության և համերաշխության ոգով առաջնորդվելով, որպես տնտեսներ Տիրոջ անդաստանում, պիտի կարողանանք բարվոք արդյունքներով զարդարել աղոթական մեր ջանքերն ու ծառայությունը՝ ի խնդիր աշխարհի գլոբալ մարտահրավերների հաղթահարման և մարդկության խաղաղ ու բարօր գալիքի:

Աղոթում ենք առ Աստված, որ խաղաղության մեջ շենություն ու բարօր առաջընթաց պարզևի Հնդկաստանի օրհնյալ երկրին, որ երկար դարեր նաև հանգրվան է դարձել բազմաթիվ հայորդյաց համար, ովքեր սիրով և եղբայրությամբ ապրել են հնդիկ ժողովրդի հետ: Թող Տերը առավել պայծառացնի Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցին և բարի պտուղներով նորոգ արգասավորի հարաբերությունները մեր Եկեղեցիների միջև:

Պահի զգացումներին համահունչ՝ Մեր խոսքը պիտի ավարտենք եղբայրության մասին հայ գրողի բանաստեղծական մտքով. «Ընդ աստեղոք ի՛նչ կա սիրուն, քան զանձկալի Եղբայր անուն»:

Շնորհ, սէր և խաղաղություն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ և ընդ ամենեսեան. Ամէն»:

Վեհափառ Հայրապետն այնուհետև իր գնահատանքը հայտնեց Հնդկաստանի իշխանություններին հայ համայնքի հանդեպ ցուցաբերած ջերմ վերաբերմունքի համար, ապա պանակե նվիրեց մյուռնօրհնությանը Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու կողմից մասնակցած միտրոպոլիտին:

7 նոյեմբերի

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը և հայրապետական ջրախմբի անդամները մասնակցեցին Փառմալա քաղաքի Ս. Պողոս-Ս. Պետրոս եկեղեցում մատուցված Ս. Պատարագին, որին ներկա էին Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հոգևորականները, Փառմալայում գտնվող հնդիկ եկեղեցու ճեմարանի սաները և հազարավոր հավատացյալներ: Հավարտ Ս. Պատարագի հավաքվածներին օրհնության և գնահատանքի իր խոսքն ուղղեց Հայոց Հայրապետը:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԱՎԱՐՏԻՆ (Քյոթայամա, 7 նոյեմբերի 2008 թ.)

Միտելի՛ք ույրեր և եղբայրներ

Սրբազան Պատարագի նվիրական այս պահին սրբազան այս տաճարում Մեր և Մեզ ուղեկցող հոգևորականների և աշխարհականների անունից ողջունում ենք ամենքիդ և բերում Մեր Հայրական սերն ու Հայրապետական օրհնությունները:

Մենք և Մեր պատվիրակությունը Մեր սիրեցյալ եղբոր՝ Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թոմա Դիդիմոս Ա Կաթողիկոսի հրավերով եկել ենք Հայաստանից՝ Սուրբ Հոգու առաջնորդությամբ ամրագրելու մեր հավատքի միությունը, որ անշեղորեն խարսխված է երեք Տիեզերական ժողովների Սուրբ ուսմունքին: Եկել ենք Մեր սիրեցյալ եղբոր հետ վերահաստատելու Մեր պատրաստակամությունը՝ առավել սերտացնելու հարաբերությունները մեր Եկեղեցիների միջև, ինչպես նաև գործակցելու

Քրիստոսի Ավետարանի լույսը մարդկության կյանքում տարածելու տերունապատվեր առաքելության մեջ՝ հանուն աշխարհում խաղաղության հաստատման, սիրո և համերաշխության գորացման:

Ուրախ ենք այսօր, սիրելի՛ քույրեր և եղբայրներ, որ հանդիպում ենք ձեզ և փոխանցում նաև սերն ու ողջույնը ձեզ հավատակից հայ ժողովրդի: Մենք գիտենք, որ աստվածասեր ու աղոթասեր են Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հավատավոր զավակները, ովքեր իրենց քրիստոնեական ողջ պատմության ընթացքում Հարության հավատի գործությամբ են հաղթահարել նեղություններ ու դժվարություններ՝ հաստատուն և զորեղ պահելով իրենց հոգին ու կամքը՝ անշեղորեն դավանելու Քրիստոսին և ապրելու Ավետարանի լույս պատգամներով ու պատվիրաններով: Հնդիկ Եկեղեցու զավակները, ինչպես զրկանքների ու փորձությունների ենթարկված և հավատքի համար հալածանքներ կրած հայ ժողովուրդը, ամուր հավատքով փարված Մայր Եկեղեցուն, հաստատուն հույսով հաղթահարել են բազում դժվարություններ ու մարտահրավերներ՝ պահպանելով իրենց ինքնությունը՝ որպես Արևելյան Ուղղափառ Եկեղեցի:

Մենք գոհունակությամբ ենք անդրադառնում, որ այսօր դուք, վառ պահելով հավատքը ձեր հայրերի, շարունակում եք աստվածահաճ ընթացքով սեր ջամբել մարդկանց հոգիներին՝ խոնարհությամբ և հեգությամբ իրականացնելով բարեգործության և գթասրտության պատվերը մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի, ով մեծագույն գովեստի արժանի համարեց խնամատար առաքելությունը ստանձնողներին՝ ասելով. «Ճշմարիտ եմ ասում ձեզ, քանի որ Իմ այս փոքր եղբայրներից մեկին արեցիք այդ՝ Ինձ համար արեցիք» (Մատթ. ԻԵ 40): Դուք ձեր կողմից իրականացվող բարեսիրական և խնամատար ծրագրերով օգնության ձեռք եք մեկնում աղքատներին ու կարիքավորներին, հոգ տանում հիվանդներին, սատար լինում նրանց, ովքեր տուժել են բնական աղետներից և արհավիրքներից, բեկված են սրտով, անտուն են և ընչագուրկ:

Միքելինե՛ր, այս առավոտ՝ աղոթքի, խորհրդածության և հոգևոր զեղումի պահին, խոնարհվում ենք Սուրբ Գրիգորիոս Պարոմալայի՝ Մալանկարա Եկեղեցու Սրբի մասունքների առջև: Մերունդների համար անսպառ ներշնչման աղբյուր է եղել աստվածահաճ կյանքի օրինակը 19-րդ դարի վերջին և 20-րդ դարի սկզբին ապրած Գրիգորիոս Պարոմալայի՝ հրաշագործ Սրբի, ով աղոթքի և բարի գործերի մեջ հարատևելու պատգամ է թողել իր բարեխոսությունը հայցող ուխտավորներին և հավատացյալ ժողովրդին:

Աղոթում ենք, որ Աստծո Սուրբ Աջի ներքո հոգևոր զարթոնքի նոր պտուղներով բարեզարդվի հավատավոր Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցին և նոր ձեռքբերումներով ու բարի իրագործումներով արգասավորվեն եղբայրությունն ու համագործակցությունը մեր Սուրբ Եկեղեցիների: Թող Տիրոջ երկնահեղ օրհնությունը հանապազ հովանի լինի մեր քույր Եկեղեցիներին և հավատակից մեր ժողովուրդներին:

Շնորհք, սեր և ողորմութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ Ձեզ և ընդ ամենեւեան. Ամէն:

Վեհափառ Հայրապետն այնուհետև այցելեց Փառմալայի վանական համալիր, ուր

գտնվում է Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու ճեմարանը, որտեղ կրթություն են ստանում Հնդիկ Եկեղեցու ապագա հոգևորականները: Փառմալայի այս վանքում ժամանակին հյուրընկալվել է նաև Վազգեն Վեհափառը և ի նշանավորումն հայոց երջանկահիշատակ Հայրապետի այցելության՝ ճեմարանի պատին մի հուշաքար է փակցվել, որ 1963 թ. նոյեմբերի քսաներեքին Վազգեն Առաջինը այցելել է այստեղ:

Ճեմարանում կայացած հանդիսության ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին բարիգալստյան խոսքով դիմեց ճեմարանի տեսուչը, ապա հավաքվածներին իր օրհնությունը բերեց Գարեգին Երկրորդը՝ ի մասնավորի ասելով. *«Մեր հոգևոր սպասավորներ, մեր հավատավոր ժողովրդի ջերմ սերն ու ողջույնն ենք բերում ձեզ, սիրելի՛ հավատակից մեր եղբայրներ և քույրեր: Այսօր Աստծո ողորմած կամքով ձեզ հետ մասնակցեցինք Ս. Պատարագի արարողությանը: Մենք աղոթեցինք առ Բարձրյալ Տերը, որպեսզի պայծառ հավատքով, սիրով շարունակեք ձեր բարեպաշտ կյանքի ընթացքը, և մարդիկ տեսնեն ձեր գորավոր հավատքը, այդ հավատքից ճառագող լույսը, ձեր առաքինազարդ գործերը և փառաբանեն մեր Փրկչին ու Տիրոջը՝ Հիսուս Քրիստոսին: Մենք հայցեցինք Ամենակալից, որ ձեր բարի համբավը, որպես հավատավոր ժողովրդի, միշտ հնչի աշխարհի բոլոր ծայրերում:*

Այսօր Մենք աղոթեցինք նաև աշխարհի խաղաղության համար, որպեսզի մարդիկ, ազգերը, պետությունները ապրեն սիրո, եղբայրության և խաղաղ գործակցության մեջ: Մեր աղոթքը առ Աստված բարձրացրեցինք Մեր սիրեցյալ եղբոր և ձեր Հայրապետի՝ Դիդիմոս Առաջին Կաթողիկոսի համար, որպեսզի Տերը գորացնի նրան՝ շնորհելով Հովհաննեսյան առաքելության ծաղկուն և արգասավոր երկար տարիներ»:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը դիմեց այնտեղ ներկա Հնդիկ Եկեղեցու ճեմարանի սաներին՝ ասելով. *«Միրելինե՛ր, Դուք հոգևոր այս կրթօջախում պատրաստվում եք տերունապատվեր նվիրյալ առաքելության՝ ի փառս Աստծո, ի պայծառություն Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու: Հաստատուն եղեք ձեր հավատքի մեջ, ամուր պահեք ոգին եկեղեցանվիրումի և աստվածսիրության, որպեսզի ապագային, որպես քաջ և բարի հովիվներ, Ավետարանի լույսը տարածեք հավատավոր ձեր ժողովրդի կյանքում և նոր իրագործումներով բարեզարդեք անդաստանը ձեր Սուրբ Եկեղեցու:*

Թող սերը, շնորհը և խաղաղությունը մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի լինեն միշտ մեզ հետ այսօր և հավիտյանս. Ամեն»:

Վեհափառ Հայրապետն այնուհետև մասնակցեց Ս. Գրիգորիոս Պարումալայի անունը կրող հիվանդանոցի հիմնաքարի օրհնության արարողությանը. Հնդիկ Եկեղեցու հովանու ներքո կառուցվելիք այդ հաստատությունում բուժում կստանան հոգեմտավոր խնդիրներ ունեցողները և թմրամոլությամբ տառապողները:

Գարեգին Բ Վեհափառ Հայրապետը, շնորհակալություն հայտնելով օրհնության այս արարողությանը մասնակցելու համար, իր խոսքում նշեց. *«Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու հավատացյալների հավատքը պտղավորված է արդյունազարդ գործերով, որոնք պիտի հավելվեն բարի ծառայությամբ Ս. Գրիգորիոս Պարումալայի անունը կրող հիվանդանոցում: Ապաքինման կարոտ, մտավոր տկարություն ունեցող ան-*

ՀՆԴԻԿ ՄԱՍՆԿԱՐԱ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ ՀԵՏ
ՀԱՆԴԻՊՄԱՆ ԸՆԹԱՅՐՈՒՄ

ՄԱՐԴԱՆԻ Ս. ԱՍԿԱՇԱՄԻՆԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

ձինք այստեղ խնամք և մխիթարություն են ստանալու: Ծառայությունը նման անձանց քրիստոնյաներիս կոչումն է: Այդ ձևով առատացնում ենք նաև Աստծո օրհնությունը մեր կյանքում:

Միրելինե՛ր, Մենք Մեր գնահատանքն ենք հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր իրենց ներդրումն են ունեցել այս ձեռնարկի իրականացման գործում: Աղոթքով մաղթում ենք, որ զորանա Հնդիկ Մալանկարա մեր քույր Եկեղեցին աստվածասեր և մարդասեր այսպիսի գործերով և հաստատվի Աստծո օրհնության մեջ:

Մեր սերը և օրհնությունն ենք բերում ձեզ ամենքիդ: Թող Տերը մշտապես պահի և պահպանի ձեզ բարի ընթացքներում»:

8 նոյեմբերի

Վեհափառ Հայրապետը առավոտյան մեկնեց Կոլենջերի շրջան, ուր մասնակցեց տեղի հիվանդանոցի երիկամների պատվաստման բաժանմունքի հանդիսավոր բացմանը: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն այնուհետև մասնակցեց Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու այս շրջանի քարոզչական կենտրոնի ձայնագրման և տեսագրման ստուդիայի հանդիսավոր բացմանը: Այստեղ տեղի ունեցավ նաև Հայոց Հայրապետի մամլո ասուլիսը, որի ընթացքում Նորին Սրբությունը բարեմաղթեց, որ Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու նորաստեղծ այդ թեմը հաջողությամբ կատարի իր առաքելությունը՝ իր գործունեությունը արդյունավորելով գեղեցիկ տարբեր իրագործումներով: Հայոց Հայրապետը կարևորեց հատկապես այն հանգամանքը, որ կատարվող եկեղեցական արարողություններին մասնակցում են մեծ թվով երեխաներ և երիտասարդներ, որը եկեղեցու կենսունակության կարևոր նախապայմաններից է: Նորին Սրբության բնորոշմամբ. «*Մենք տեսանք կենդանի եկեղեցին մեր Տիրոջ, և Մեր հոգին փառավորվեց Ձեր հավատքով*»:

Այս թեմի առաջնորդին ժամանակին Վազգեն Վեհափառը լանջախաչ էր նվիրել, և Գարեգին Բ Կաթողիկոսը մաղթեց, որ Վազգեն Վեհափառի նվիրած վարդապետական խաչի հետ նա կրի և իր նվիրած եպիսկոպոսական պանակեն:

9 նոյեմբերի

Նոյեմբերի 8-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ծայրագույն Պատրիարք և Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Քերալա նահանգում ավարտելով իր եղբայրական այցը Հնդիկ Մալանկարա Եկեղեցու Պետ Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թոմա Դիդիմոս Ա-ին, մեկնեց Մադրաս, ուր նոյեմբերի 9-ին կատարեց Ս. Աստվածածին եկեղեցու վերածման արարողությունը: Եկեղեցին, որ գտնվում է հայկական փողոցում՝ Չեննայի կենտրոնում, կառուցվել է 1712 թվականին և վերանորոգվել Կալկաթայի հայկական համայնքի ջանքերով:

Ս. Աստվածածին եկեղեցին Ծայրագույն Արևելքի ամենահին հայկական եկեղեցիներից մեկն է: Եկեղեցու տարածքում գտնվում են նշանավոր հայորդիների բազում շիրիմներ, ի թիվս որոնց նաև Տ. Հարություն քին. Շմավոնյանի գերեզմանը: Վերջինիս գերեզմանի խաչքարը բերվել է Հայաստանից, որը օրհնել է երջանկահիշատակ

Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը իր Հովվապետական այցի ընթացքում 1963 թվականին: Հայտնի են Շամիր ընտանիքի շիրմաքարերը, որոնք գտնվում են եկեղեցուն կից դամբարանում, որը գոյություն է ունեցել մինչ Ս. Աստվածածին եկեղեցու կառուցումը: Այնտեղ է գտնվում նաև հայ բարերար Խոջա Պետրոս Ոսկանի հուշաքարը, ում աճյունն ամփոփված է Հնդկաստանում, սակայն նրա վերջին ցանկության համաձայն սիրտը թաղվել է Նոր Զուղայում:

Արարողության ընթացքում Հնդկաստանի հոգևոր հովիվ Ս. Օշական վարդապետ Գյուլգյուլյանի կողմից ջրով և գինով լվացվեցին եկեղեցու Սուրբ Սեդանը և այլոները, ապա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը Հայաստանից բերված նորօրինյալ Սրբալույս Մյուռոնով վերածեց եկեղեցու Ս. Սեդանը: Նորին Սրբությանն ընթերականեր Դամասկոսի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Արմաշ եպիսկոպոս Նալբանդյանը և Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու հոգևոր տեսուչ Ս. Անուշավան եպիսկոպոս Ժամկոչյանը կատարեցին եկեղեցու 16 պուների օծումը:

Արարողության ավարտին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն իր Հայրապետական պատգամն ուղղեց Ծայրագույն Արևելքից, Եվրոպայից և ԱՄՆ-ից ուխտավորաբար եկած հավատացյալներին:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱԴՐԱՍԻ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎԵՐԱՕԾՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

Միրելի բարեպաշտ զավակներ Մեր

Խնդությամբ և բերկրանքով է լցված Մեր հոգին: Կատարեցինք վերածումը Մադրասի Ս. Աստվածածին եկեղեցու, որը մեր հայրերի կողմից կառուցվել է 1712 թ.: Շուրջ 300 տարիներ այս եկեղեցին հայորդյաց կրթել և դաստիարակել է մեր հայրերի քրիստոնեական սուրբ հավատքով՝ իր առաքելությունը կատարելով Հնդկաստանի մեր ժողովրդի կյանքում: Ժամանակների ընթացքում, սակայն, Հնդկաստանի հայ համայնքը տկարացել է և նվազել: Այսօր սակավաթիվ հայորդիներ են ապրում Գալկաթայում, ովքեր իրենց հոգում կրելով սերն ու նվիրումը իրենց հայրերի՝ շեն և պայծառ են պահում Հնդկաստանի այս օրինյալ հողում կերտված ու հաստատված հավատո մեր տները՝ աղոթավայրերը, եկեղեցիները:

Միրելի՛ բարեպաշտ զավակներ Մեր, անհուն գոհունակությամբ ենք անդրադառնում, որ հավատավոր Մեր հայորդիք հեռավոր Ամերիկայից ու աշխարհի տարբեր երկրներից տեղեկանալով, որ Գալկաթայում իրենց եղբայրներն ու քույրերը համախմբված տոնախմբում են երեքհարյուրամյակը Մադրասի Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու հաստատման, եկել են ուրախակից լինելու նրանց, խանդավառելու, գոտեպնդելու, ոգի փոխանցելու, որպեսզի հնդկահայ Մեր զավակները շարունակեն պահպանել ու պայծառացնել մեր հայրերի սուրբ ժառանգությունը ավանդաշատ այս երկրում:

Միրելի՛ն՝ քրիստոս մեր Տերը, իր լուսե վարդապետության ուսուցմամբ կարեն-

րելով առ Աստված ամուր, անսասան հավատքով պսակյալ առաքինի կյանքն ու գործը, ասում է, որ ավագի վրա շինված տունը կործանվում է հողմերից, անձրևներից, իսկ այն տունը, որ կառուցվում է ապառաժի վրա, դիմակայում է ամեն տեսակ հողմերի և փոթորիկների (Մատթ. Է 24): 300 տարի այս աղոթատունը կանգուն է մնացել՝ հակառակ բոլոր տեսակի հողմերի և փոթորիկների, քանզի հավատքի և աստվածպաշտության վեմի վրա է հաստատվել մեր բարեպաշտ հայրերի կողմից: Աղոթքով ու խոնարհումով հիշենք այս եկեղեցու բակում հանգչող մեր աստվածասեր նախնայաց, ովքեր գրական, կրթական և հասարակական-մշակութային քաջեռանդ գործունեությամբ ու մեծարժեք ձեռքբերումներով պայծառություն են հավելել հնդկահայ գաղթօջախի ազգային-եկեղեցական կյանքին: Ի թիվս նրանց հիշենք Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցու և հավատավոր մեր ժողովրդի նվիրյալ սպասավոր Հարություն քահանա Շավոնյանին, ով 1794 թ. հիմնեց և լույս ընծայեց առաջին հայ պարբերականը՝ «Ազդարար» ամսագիրը, որը մեծագույն ձեռքբերում էր ոչ միայն հնդկահայ, այլև համայն հայության հասարակական-մշակութային կյանքում:

Այսօր մենք հավատարիմ ենք մեր հայրերի թողած ժառանգությանն ու ավանդներին և գոհություն ենք բարձրացնում առ Աստված, որ դարերի ընթացքում անսասան է պահել մեր ժողովրդի վեմ-հավատքի վրա հաստատված ազգային-եկեղեցական կյանքը, ուժ տվել հաղթահարելու փորձություններ ու դժվարություններ և վերհանելու նոր կյանքի ու արարումների՝ հակառակ կոտորածների, ջարդերի և ավերների: Հայցենք, որ Տերը միշտ Իր սերը գորավիզ դարձնի մեզ, Իր Աջը պահի մեր հայրենի երկրի վրա, աշխարհասփյուռ հայության վրա, որպեսզի այն, ինչ որ կերտում ենք հավատքով, ծաղկի ու պտղաբերի, դիմակայի ժամանակի հողմերին ու փոթորիկներին, ինչպես Սուրբ Աստվածածին մեր այս եկեղեցին, և մեր աղոթքի տներում միշտ փառաբանական աղոթք հնչի մաշտոցյան լեզվով, աղոթք հնչի Նարեկացու շնչով:

Գոհունակ սրտով Մեր գնահատանքն ենք բերում հնդկահայոց հոգևոր հովվին՝ Տ. Օշական վարդապետ Գյուլգյուլյանին, Գալկաթայի հայ եկեղեցական վարչության բարեջան անդամներին, որոնց նախանձախնդիր, հետևողական աշխատանքով պայծառացել է եկեղեցին: Լիառույս ենք, որ շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո այստեղ կունենանք հայ եկեղեցական, որպեսզի բաց պահի եկեղեցու դռները բարեպաշտ հավատացելոց առջև և իր աղոթքն առ Աստված բարձրացնի՝ հայցելով Տիրոջ օրհնությունն ու ողորմությունը մեր ժողովրդին: Եվ Սուրբ Աստվածածին եկեղեցին իր առաքելությունը կվերստանձնի ինչպես մեր ժողովրդի, այնպես էլ Հնդկաստանում ապրող և Հնդկաստան այցելող հավատացյալների կյանքում:

Մենք Մեր գնահատանքն ու օրհնությունն ենք բերում հնդկահայ համայնքին, ինչպես նաև Միությունի տարբեր երկրներից Հնդկաստան ժամանած հայորդյացող ձեր նվիրումի, հայասեր ոգու համար, որ առաջնորդել է ձեզ դեպի Մադրաս, դեպի Հնդկաստան, Գալկաթա և բոլոր այն սրբատեղիները, որ ձեզ հետ պիտի անցնենք մի քանի օրերի ընթացքում: Միասին աղոթք պիտի բարձրացնենք, որպեսզի Տերը գորացնի հայի հավատքը, հայ կյանքը, որ հայորդին մշտապես կարողանա ապրել և արարել Քրիստոսի սիրով, պահել և պահպանել մեր հայրերի կտակած սրբազան ժա-

ռանգությունն ու արժեքները:

Աստծո սերը և օրհնությունը թող հովանի լինեն մեր ազգի, մեր Հայրենիքի, հայ կյանքի վրա ի սփյուռս աշխարհի:

Շնորհ, սէր և խաղաղություն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ և ընդ ամենեսեան. Ամէն:

Վերածման արարողությունից հետո Հոգեհանգստյան կարգ կատարվեց ի հիշատակ եկեղեցու կառուցողների և բոլոր նրանց, ում ջանքերով պահպանվել և մեր օրերն է հասել այն:

10 նոյեմբերի

Տինգրայի Սուրբ Երրորդություն եկեղեցում Նորին Սրբությանը մեծ խնդությամբ, ծափողջույններով և ցնծությամբ դիմավորեցին հնդկահայ համայնքի հավատացյալներն ու հարյուրավոր հյուրեր և ուխտավորներ, որոնք Ս. Նազարեթ եկեղեցու օծման 300 ամյակի տոնակատարություններին մասնակցելու կապակցությամբ հեռավոր Հնդկաստան էին հասել Հայաստանից, ԱՄՆ-ից, Իրանից, Անգլիայից, Ավստրալիայից և այլ երկրներից, որոնց թվում էին նաև նախկին հնդկահայեր, Մարդասիրական ճեմարանի շրջանավարտներ, ինչպես նաև եկեղեցական վարչության հրավերով Կալկաթա ժամանած հնդկահայ համայնքում նախկինում ծառայած հոգևորականներ: Եկել էին նաև Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի երգչախմբի անդամները՝ ղեկավարությամբ տիար Ռուբեն Շարբայանի, որոնց ներկայությունն ու պրոֆեսիոնալ երաժշտական կատարումները առավել շքեղություն ու շունչ էին հաղորդում տեղի ունեցող արարողություններին: Երգչախմբի կատարմամբ «Հրաշափառ» շարականի երգեցողության ներքո, Մարդասիրական ճեմարանի սաների, հոգևորականների և ներկաների ուղեկցությամբ թափորը շարժվեց դեպի Ս. Երրորդություն եկեղեցի, որտեղ և կատարվեց «Հրաշափառ» արարողությունը, որից հետո ներկաները առաջնորդվեցին դեպի եկեղեցուն կից նորակառույց հանդիսությունների սրահ, ուր և Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ կատարվեց շենքի բացման հանդիսավոր արարողությունը, հընթացս որի Նորին Սրբությունը ողջունեց ներկաներին՝ բաշխելով ամենքին իր օրհնությունը:

11 նոյեմբերի

Վեհափառ Հայրապետի գլխավորած պատվիրակությունը վերստին այցելեց Տինգրա՝ մասնակցելու եկեղեցուն կից նորակառույց սրահում կազմակերպված սեմինարին, որը նվիրված էր հնդկահայերի հարուստ պատմությանը և անցյալին: Սեմինարին ներկա էին նաև հնդկահայ համայնքի ներկայացուցիչները և 300-ամյակի հանդիսությունների առիթով Կալկաթա եկած բոլոր հյուրերը:

Սեմինարը սկսվեց Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ և միասնական աղոթքով: Ներկաներին ողջունեց և բարի գալուստ մաղթեց Կալկաթայի եկեղեցական վարչության նախկին ատենապետ տիար Հայկ Սուքիաս Կրտսերը: Օրվա բանախոս-

ներն էին հնդկահայոց հոգևոր հովիվ և Հայոց Մարդասիրական ճեմարանի կառավարիչ Հոգեշնորհ Ս. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանը, պատմական գիտությունների դոկտոր պրոֆեսոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանը և դոկտոր Օմար Խալիդին: Ս. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանը տեսասալիկների ցուցադրմամբ ներկաներին ներկայացրեց Հնդկաստանի տարածքում գտնվող բոլոր հայկական եկեղեցիների հին և նոր լուսանկարները՝ ծանոթացնելով դրանց հակիրճ պատմությանը, թե ժամանակին ինչպիսի լքված և անմխիթար վիճակում են գտնվել նման հոյակերտ շինությունները, որոնցից մի քանիսը նույնիսկ խոնարհված էին, սակայն Կալկաթայի եկեղեցական վարչության և հոգևոր հովվի բարեջան աշխատանքների շնորհիվ հիմնովին վերակառուցվել և վերանորոգվել են՝ պահպանելով նախկին տեսքն ու հմայքը, որոնք այժմ կրկին կենդանություն են ստացել, որտեղ վերստին խնկաբույր աղոթք է հնչում հայորդիների շուրթերից: Մեմինարի ավարտին գնահատանքի և օրհնության խոսքով ներկաներին դիմեց նաև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը:

Հայրապետական շքախմբի անդամները հնդկահայոց հոգևոր հովիվ և եկեղեցական վարչության անդամների ուղեկցությամբ եղան նաև միանձնուհիների այն վանքում, ուր ապրել և գործել է Մայր Թերեզան: Նորին Սրբությանը վանքի մուտքին հոգևոր երգեցողությամբ դիմավորեցին միանձնուհիները մայրապետի գլխավորությամբ՝ ստանալով Հայոց Հայրապետի օրհնությունը: Նորին Սրբությունը շրջեց վանքում, եղավ Մայր Թերեզայի ապրած սենյակում: Այնուհետև հոգեհանգստյան կարգ կատարվեց նրա շիրմի մոտ:

12 նայեմերի

Վեհափառ Հայրապետն այցելեց Կալկաթայի Հայոց Մարդասիրական ճեմարան, որն այժմ ունի ութսուն աշակերտ: Ճեմարանի մուտքին Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիմավորեցին Մարդասիրական ճեմարանի ղեկավարությունը, ուսուցչական կազմը, սաներն ու հյուրերը: Թմրկահարների համաչափ նվազակցությամբ և ծափողջույնների ներքո Ամենայն Հայոց Հայրապետն առաջնորդվեց ճեմարան, ուր Նորին Սրբությանը երկու փոքրիկ ճեմարանականներ մատուցեցին ավանդական բարիգալստյան աղն ու հացը: Այնուհետև հնչեցին Հայաստանի Հանրապետության և Հնդկաստանի Հանրապետության օրհներգերը, որից հետո բոլոր ներկաները շարժվեցին դեպի հանդիսությունների սրահ՝ մասնակցելու գեղարվեստական ցերեկույթին:

Հանդիսությունը սկսվեց Տերունական աղոթքով, որին հաջորդեց Մարդասիրական ճեմարանի օրհներգը երգչախմբի և սաների կատարմամբ: Ամենայն Հայոց Հայրապետին և հյուրերին բարեգալստյան խոսքով ողջունեց ճեմարանի վարչական տնօրեն Հարություն սրկ. Համբարձումյանը, ինչպես նաև կրթական տնօրեն տիար Սումիթրա Մալիկը, որին հաջորդեց ուսուցիչների և սաների կողմից պատրաստված գեղարվեստական համերգային ծրագիրը, որտեղ սաները հանդես եկան թատերական գեղեցիկ ներկայացմամբ՝ հարուստ գույներով, երաժշտական կատարումներով, արտասանությամբ և երգ ու պարով ոգևորելով ներկաներին:

Հանդիսության ավարտին ամփոփիչ գեկույցով Ամենայն Հայոց Հայրապետին և ներկաներին դիմեց Մարդասիրական ճեմարանի կառավարիչ Տ. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանը՝ անդրադառնալով ճեմարանի գործունեությանը, անցուդարձին, կատարված նորոգություններին և անցնող տարում գրանցված հաջողություններին: Հնդկահայոց հոգևոր հովիվը հատուկ շեշտեց, որ Վեհափառ Հայրապետի առաջին այցելությունը մեծ խանդավառություն էր ստեղծել, և իրենք փորձեցին ամեն ինչ անել, որ այդ խանդավառությունը չցրվի: Նա վկայակոչեց քանքարների առակը՝ ասելով, թե իրենք աշխատեցին քանքարաթաքույց չլինել, այլ շենացնել, նորոգել և ավելացնել հոգևոր մշակութային այն մեծ ժառանգությունը, որն իրենց է ավանդվել հնդկահայության նախորդ սերունդների կողմից:

Հոգեշնորհ Հայր Սուրբը Նորին Սրբությանը նվիրեց նկարագարող մի գրքույկ, որը տպագրվել էր Մարդասիրական ճեմարանի հիմնադրման 185-ամյակի, ինչպես նաև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի նախորդ՝ 2007 թ. Հովվապետական այցի ընթացքում ճեմարան կատարած այցելության առիթով:

Ցերեկույթն ավարտվեց Ամենայն Հայոց Հայրապետի օրհնության և ողջույնի խոսքով:

Ներկաներին ուղղված խոսքում Նորին Սրբությունն ասաց. «Միրելիներ՛ր, այս միջոցառման ընթացքում հուզումնալի պահեր ապրեցինք ամենքս: Այստեղ ներկաներից շատերը մտովի ճամփորդեցին դեպ անցյալ դարեր, երբ հայորդիք Հնդկաստանում կառուցեցին կրթական, մշակութային, բարեսիրական հաստատություններ, եկեղեցիներ և գորացրին հայ կյանքը հոգևոր արժեքներով՝ ավանդաշատ այս երկրում տարածելով բարի համբավը մեր ժողովրդի:

Շատեր վերապրեցին իրենց մանկությունը և պատանեկությունը, երբ որպես աշակերտ և ուսանող եկան Գալկաթայի Մարդասիրական ճեմարան, հաղթահարեցին տարբեր դժվարություններ, ուսում առան, գորացան հավատքի, առ Հայրենին նվիրումի մեջ և այսօր իրենք են մտածում իրենց ներդրումը բերել հարազատ հաստատությանը՝ քաղցր հուշերով և գոհունակ սրտով օրհնելով բոլոր նրանց, ովքեր այս հաստատության հովանու ներքո իմացության լույսն են ջամբել իրենց:

Այսօր Մենք Մեր խոնարհումն ու աղոթքն ենք բերում մեր նախնյաց, ովքեր տեսիլքն են ունեցել այստեղ եկեղեցի և կրթական հաստատություն կառուցելու, որոնցով պայծառացել է մեր ժողովրդի կյանքը Հնդկաստանի հեռավոր այս ափերում:

Նաև Մեր բարձր գնահատանքն ու օրհնությունն ենք բերում բոլոր նրանց, ովքեր անցնող տարիների ընթացքում կարողացել են պահել այս հաստատությունը և նրա առաքելությունը շարունակել ազգային մեր կյանքում: Այսօր շնորհիվ երախտարժան անձանց նախանձախնդրության՝ այս հաստատությունը շարունակում է կրթել ու դաստիարակել մեր սիրասուն մանուկներին ու պատանիներին:

Դժվարին ժամանակներ է ապրել Գալկաթայի Մարդասիրական ճեմարանը, սակայն, փառք Տիրոջը, այլևս հաղթահարվել են խնդիրներն ու խոչընդոտները: Ուրախ ենք, որ հեռավոր այս ափերում շարունակվում է հայ կյանքը, գործում է եկեղեցին,

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ Ս. ԷԶՄԻԱՆՆԻ ԵՐԳՉԱՆՍԻ ԱՆՂԱՄՆԵՐԻ ՀԵՏ

ՉԻՆՍՈՒՐԱՅԻ Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՅՐՈՒՄ

ՄԱՐԿԱՆԻ ԿԵՆՏՐԱԼԻ ՄԵՐԻՆ

գործում է ճեմարանը: Փառք Աստծո, այս օրը հույս և լավատեսություն է ներշնչում, որ վաղվա օրն ավելի լավ պետք է լինի, պիտի առավել գորանա հայ գաղթօջախը Հնդկաստանում և նոր ձեռքբերումներով պիտի հավելվի անգին ժառանգությունը հնդկահայ համայնքի»:

Դժվարությունների հաղթահարման և հնդկահայ կյանքի սկսված նոր վերելքի համար Վեհափառ Հայրապետն իր գնահատանքը հայտնեց Կալկաթայի եկեղեցական վարչությանը, այստեղ սպասավորող հոգևորականներին և ճեմարանի անձնակազմին, ինչպես նաև սաներին, որ բավարար կամք դրսևորելով՝ հաղթահարում են առկա դժվարությունները:

Նորին Սրբությունն այնուհետև վստահություն հայտնեց, որ Կալկաթայի Մարդասիրական ճեմարանը Սփյուռքի հայկական լավագույն կրթական հաստատություններից մեկը պետք է դառնա: Վեհափառ Հայրապետը, հատուկ շեշտելով, թե ամեն ինչ պետք է անել, որ այս հաստատությունը շարունակի գործել, որպես խոսքի ամփոփում՝ ասաց. «Թող Աստված շեն և պայծառ պահի Մարդասիրական ճեմարանը: Այս հաստատությունը հնդկահայության վաղվա օրվա երաշխավորն է ու կարևորվում է ոչ միայն հնդկահայության, այլև ընդհանրապես մեր ազգային-եկեղեցական կյանքում»:

Հանդիսությունից անմիջապես հետո Նորին Սրբության նախագահությամբ կատարվեց նաև ավագ լսարանի սաների համար նախատեսված նոր ննջարանային մասնաբաժնի հանդիսավոր բացումը, ինչպես նաև բոլորովին նոր վերանորոգված սեղանատան բացումը, որտեղ և տեղի ունեցավ ճաշկերույթ: Վեհափառ Հայրապետը առանձին հանդիպում և մտերմիկ զրույց ունեցավ նաև ճեմարանի սաների հետ:

Նույն օրը երեկոյան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի երգչախումբը անգուգական համերգային ծրագրով հանդես եկավ Կալկաթայի Բիրլա Մաքհադար նշանավոր համերգասրահում: Երգչախումբը հանդիսատեսին ներկայացրեց ինչպես հայկական ժողովրդական ու հոգևոր, այնպես էլ եվրոպական դասական կատարումներ:

13 նոյեմբերի

Նորին Սրբությունն իր գլխավորած շքախմբի, եկեղեցական վարչության, Կալկաթայի հոգևոր հովվի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի երգչախմբի, հյուրերի և ուխտավորների հետ միասին մեկնեց Կալկաթայից մոտ երկու ժամ հեռավորությամբ գտնվող Չինսուրայի Սուրբ Հովհաննես հայկական եկեղեցի:

Ըստ պատմական տվյալների՝ Չինսուրայի Ս. Հովհաննես եկեղեցին Հնդկաստանի առաջին հայկական և Արևմտյան Բենգալիայում կառուցված երկրորդ քրիստոնեական եկեղեցին է՝ հիմնված 1695 թ.: Ցավոք, այսօր երբեմնի հայաշատ Չինսուրա քաղաքում այլևս հայեր չեն ապրում: Այստեղ Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ կատարվեց ժամերգություն և «Հոգեհանգստյան» արարողություն:

Երեկոյան հյուրերը կրկին այցելեցին Կալկաթայի Հայոց Մարդասիրական ճեմարան, որտեղ եկեղեցական վարչության կողմից կազմակերպվել էր բացօթյա ճաշկերույթ: Այստեղ հյուրերը վերստին առիթ ունեցան մոտիկից ծանոթանալու և շփվելու

Ճեմարանի սաներին ու նրանց առօրյային:

Վեհափառ Հայրապետի օրհնությամբ կատարվեց նաև նորակառույց լվացքատան բացման արարողությունը: Այս անգամ ժապավենը կտրելու պատիվն ընծայվեց Սուրբ Էջմիածնի Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ տիար Զեյնա Գալուստյանին:

14 նոյեմբերի

Նորին Սրբությունը հայրապետական շքախմբի անդամների, եկեղեցական վարչության, հոգևոր հովվի, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի երգչախմբի, հյուրերի և ուխտավորների հետ միասին մեկնեց Կալկաթայից մոտ վեց ժամ հեռավորությամբ գտնվող Սեդաբաղի Սուրբ Մարիամ Աստվածածին հայկական եկեղեցի:

Սեդաբաղի Սուրբ Մարիամ Աստվածածին եկեղեցին կառուցվել է Ջուղայեցի նշանավոր վաճառական, բարեգործ Խոջա Պետրոս Հարությունյանի անձնական միջոցներով 1758 թ., ի հիշատակ իր ծնողների: Ցավոք, այսօր, ինչպես Հնդկաստանի մյուս երբեմնի հայաշատ վայրերում, նույնպես և Սեդաբաղում, հայեր չեն ապրում: 2006 թ. Կալկաթայի նորընտիր եկեղեցական վարչության և հոգևոր հովվի նախաձեռնությամբ ամբողջովին վերանորոգվել է այս չքնաղ եկեղեցին, կառուցվել է նոր զանգակատուն և հյուրատուն, բարեկարգվել ու կանաչազարդվել է եկեղեցու ընդարձակ տարածքը և հայոց համայնքին են վերադարձվել նախկինում ապօրինաբար զավթված հողատարածքները:

2007 թ. մարտի 4-ին Հնդկաստանի և Ծայրագույն Արևելքի Հայրապետական պատվիրակ Տ. Ադան արքեպս. Պալիոզյանի ձեռամբ օծվել են Ս. Աստվածածին վերանորոգված եկեղեցու Ս. Մեղանը և պուների 16 խաչերը:

2008 թ. նոյեմբերի 14-ը Սեդաբաղի Ս. Աստվածածին եկեղեցու համար պատմական օր էր: Վեհափառ Հայրապետի հանդիսապետությամբ և ձեռամբ տեղի ունեցավ նաև Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միաբան, Կալկաթայի Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանի վարչական տնօրեն Հարություն սրկ. Համբարձումյանի քահանայական ձեռնադրության կոչման արարողությունը:

Նորին Սրբությունն իր խոսքում նշեց, որ այդ օրը կատարվում է ընծայման արարողությունը, իսկ հաջորդ օրը պիտի կատարվի քահանայական ձեռնադրությունը: Վեհափառ Հայրապետը, շարունակելով խոսքը, ասաց. «*Աղոթակից եղեք Մեզ այս արարողության ընթացքում և հայցեք Բարձրալի ողորմությունը, սերը և Սուրբ Հոգու շնորհները բարեշնորհ Հարություն սարկավագին, որպեսզի նա՝ որպես քաջ և բարի հովիվ, կարողանա բոլորանվեր սիրով ծառայել Տիրոջը, մեր ժողովրդին և մեր Սուրբ Եկեղեցուն:*

Միրելինե՛ր, դարերի հոլովություն հոգևոր սպասավորները Ավետարանի լույսով են խմորել մեր Սուրբ Եկեղեցու և հավատավոր ժողովրդի կյանքը, իրենց առաքինազարդ գործոց և առաքելության քաջարի օրինակներով խանդավառել և ոգեշնչել են հայորդիներին նոր արարումների և իրագործումների: Մեր հոգևոր հայրերը նաև Աստծո օրհնությամբ գորացրել են հայազգի մեր երախտարժան գործիչներին և լծակից եղել նրանց հայրենանվեր գործունեության ընթացքներում: Լիահույս ենք, որ

ԶԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՉՍԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ
ՄԵՅԳԱՐԱՊԵՒՄ, ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒՄ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՓՈՐՈՎ ՍՈՒՏԶ ԿԱՆԿԱԹԱՅԻ Ս. ՆԱԶԱՐԵԹ
ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՁԵՌԱՄԲ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿԱՏԱՐՎՈՒՄԷ Տ. ԱՎԵՏԻՍ ԶԱՀԱՆԱ
ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՆԱՆ ԶԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հնդկաստանում հայ համայնքի զորացմանն ու վերագարթոնքին զուգընթաց պիտի ավելանա նաև թիվը Հնդկաստանում սպասավորող մեր հոգևորականաց և առավել պիտի շողա փառքը Հնդկաստանի հայոց զաղթօջախի:

Մեր աղոթքն է, որ Աստված Իր օրհնությունը մշտապես հեղի այս երկրի վրա, այստեղ ապրող ազգությունների և Մեր զավակների վրա, որպեսզի Քրիստոսասեր հայորդիք Տիրոջ ողորմությամբ շարունակեն Հնդկաստանում պայծառ պահել և շենացնել ազգային-եկեղեցական մեր կյանքը»:

«Նայեաց ի մեզ» հոգեպարար շարականի երգեցողության ներքո ընծայացուն ծնկեց եկեղեցու Ավագ դռան մոտ և աստիճանաբար, սաղմոսասացների ու դպիրների երգեցողության ներքո, խարտավիլակ Գերաշնորհ Տ. Արմաշ եպիսկոպոս Նալբանդյանի ուղեկցությամբ մոտեցավ Սուրբ Խորանին բազմած ձեռնադրող Վեհափառ Հայրապետին:

Ս. Մարիամ Աստվածածին եկեղեցու խորանին կատարվեց նորընծայի ուղղափառ հավատքի հրապարակային քննություն: Խարտավիլակները վկայեցին նորընծայի հոգևոր-իմացական պատրաստվածության և արժանիքների մասին, իսկ ընծայացուն միաբերան մերժեց և նզովեց հերետիկոսներին ու հերձվածողներին՝ ուխտելով հետևել սուրբ առաքյալների, երանաշնորհ հայրապետների ու վարդապետների հավատքին՝ ի նշան իր ուղղափառ դավանության արտասանելով Ս. Գրիգոր Տաթևացու հեղինակած «Հավատամքը» և ուխտելով հավատարիմ մնալ Հայաստանյայց Առաքելական Ս. Եկեղեցուն և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին:

Այս օրը հնդկահայ համայնքի համար հատկանշական էր նաև նրանով, որ համայնքում անհիշելի ժամանակներից քահանայական ձեռնադրություն տեղի չէր ունեցել, իսկ Սեդրաբաղի Ս. Մարիամ Աստվածածնի խորանին նման արարողություն առաջին անգամ էր կատարվում:

15 նոյեմբերի

Նոյեմբերի 15-ը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գաբրիել Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Հնդկաստան Հովվապետական այցելության վերջին՝ եզրափակիչ օրն էր, և չափազանց հանդիսավոր ու տոնական մթնոլորտ էր տիրում Կալկաթայի Սուրբ Նազարեթ 300-ամյա եկեղեցում, որտեղ հանդիսապետությամբ Ամենայն Հայոց Հայրապետի մատուցվեց Հայրապետական Ս. Պատարագ, որի ընթացքում տեղի ունեցավ նաև քահանայական ձեռնադրություն: Հընթացս Ս. Պատարագի, նորընծան սաղմոսների փոխասացության ներքո ծնկաչոք բարձրացավ Ս. Խորան: Դառնալով դեպի հավատացյալ ժողովուրդը՝ ընծայալը բարձրացրեց ձեռքերը՝ ի նշան աշխարհիկ կյանքից հրաժարման: Մեծ հանդիսավորությամբ Ս. Խորան բերվեց Սրբալույս Մյուռոնը, և ձեռնադրող Վեհափառ Հայրը «Առաքելոյ աղանույ» շարականի երգեցողության ներքո հեղեց Սուրբ Մյուռոնը բթնոցի մեջ, որից հետո դրոշմեց ընծայացուի ճակատը, աջ և ձախ ձեռքերի ափերը՝ տալով նրան քահանայական նոր անուն: Հարություն սրկ. Համբարձումյանը վերակոչվեց Տ. Ավետիս քահանա: Պատարագից Վեհափառ Հայրը նորած թափանալին փոխանցեց նաև Հաղորդության սկիզբը՝ նրան տալով պատարագելու և Տիրոջ

մարմինն ու արյունը ժողովրդին բաշխելու իշխանությունը: Հայրապետական Պատարագի ընթացքում խորանին սպասավորում էին Մայր Աթոռի դիվանապետ Ս. Արշակ եպիսկոպոս Խաչատրյանը, Դամասկոսի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Արմաշ եպիսկոպոս Նալբանդյանը, Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու հոգևոր տեսուչ Ս. Անուշավան եպիսկոպոս Ժամկոչյանը, հնդկահայոց հոգևոր հովիվ Ս. Օշական վարդապետ Գյուլգյուլյանը և գավազանակիր Ս. Հովնան աբեղա Հակոբյանը:

Հայրապետական Ս. Պատարագին առավել մեծ շքեղություն և շունչ հաղորդեց նաև Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի երգչախումբը՝ ղեկավարությամբ Ռուբեն Շարբաթյանի:

Հընթացս Ս. Պատարագի Վեհափառ Հայրապետը հավուր պատշաճի քարոզ խոսեց՝ շնորհավորելով Ս. Ավետիսին քահանայական ձեռնադրության առիթով, ինչպես նաև երեցկնոջը, նորընծայի ծնողներին ու հարազատներին, և հնդկահայ համայնքին քահանայական այս ձեռնադրության առիթով:

Ն.Ս.Օ.Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

(15 նոյեմբերի 2008 թ., Կալկաթա)

Միրելի բարեպաշտ հավատացյալներ

Փառք և գոհություն ենք բարձրացնում առ Ամենակալն Աստված, որ ամենքիս շնորհը պարգևեց՝ մասնակից լինելու Կալկաթայի Ս. Նազարեթ եկեղեցու 300-ամյակի տոնախմբության հանդեսին և գոհաբանական աղոթք մատուցելու Տիրոջը, որ 300 տարիներ շարունակ Իր օրհնությունն է բաշխել մեր հավատավոր զավակներին այս սրբազան տաճարի լույս խորանից:

Այսօր ձեզ հետ աղոթակցությամբ կատարեցինք Մայր Աթոռի միաբան Բարեշնորհ Հարություն սարկավազ Համբարձումյանի քահանայական ձեռնադրության և օծման սրբազան արարողությունը՝ կոչելով նրան սպասավորության Տեր Ավետիս անունով: Թերևս նախախնամական էր այս անվան շնորհումը, որովհետև այսօր մեր հոգիներին, յուրաքանչյուրիս իդեերին ու ցանկություններին համահունչ է զգացումը ավետիսի, քանզի ակնկալում ենք այստեղ տեսնել Կալկաթայի վերանորոգված, աղոթաբույր կյանքը, որով ապրել են մեր նախնիք 300 երկար տարիներ: Մեր բարի ցանկությունն է, որ Սուրբ Նազարեթ եկեղեցու 300-ամյա տարեդարձի տոնախմբությունը լինի սկիզբը վերազարթոնքի, որ այստեղ վերստին նոր օջախներ կազմվեն, հայորդիք գան՝ տերը դառնալու այն ողջ ժառանգության, որ 300 տարիների ընթացքում կերտել և ստեղծել են մեր ժողովրդի զավակունք ավանդաշատ այս հողում:

Այս օրերին մենք ձեզ հետ շրջեցինք այդ նվիրական վայրերում, ծանոթացանք այն բոլոր արժեքներին, որ ունենք հնամենի այս երկրում՝ որպես ժառանգություն մեր նախնիներից մեզ թողնված: Եվ Մեր հոգին ցնծաց ուրախությամբ՝ տեսնելով, որ այդ ժառանգությունը պահպանվում է հոգատարությամբ, և փոքրաթիվ հայորդիք այստեղ նախանձախնդրություն են դրսևորում՝ շեն պահելու, պայծառ պահելու մեր ա-

դոժքի տները, մեր ազգային հաստատությունները, հույսով և հավատով, որ վերստին նոր զարթոնք պիտի լինի այդ հաստատություններից ներս: Պիտի առաքելություն ստանձնենք՝ խրախուսելու, քաջալերելու մեր մտերիմներին, բարեկամներին, որպեսզի նրանք այցելեն հարուստ պատմություն ունեցող հնդկահայ գաղթօջախ՝ տեսնելու ձեռքբերումները այս գաղթօջախի, որպեսզի նրանց հոգիները հպարտությամբ լցվեն, նաև վստահությամբ՝ դեպի Հնդկաստանի հայ կյանքի վաղվա օրը: Այստեղ այցելող յուրաքանչյուր հայորդի այդ զգացումով, այդ ապրումով պիտի թողնի այս գաղթօջախը՝ լավատես ու վստահ Հնդկաստանի պետությունում բնակություն հաստատած մեր ժողովրդի զավակաց վաղվա օրվա նկատմամբ:

Մեր այս իդձերի երաշխիքը բոլորիս համար Կալկաթայում գործող Մարդասիրական ձեմարանն է, որտեղ կրթություն են ստանում ութսուն հայորդիներ, և որտեղից մեր հայացքն ուղղվում է դեպի ապագան: Մենք այս լավատեսությամբ այսօր կատարեցինք ձեռնադրությունը Տեր Ավետիս քահանայի՝ հավատալով, որ այստեղ կրկին պիտի տիրի հոգևոր աշխուժությունը, և հայորդիք պիտի համախմբվեն եկեղեցու կամարների ներքո իրենց հոգևոր հովվի շուրջ ու նվիրումով պիտի շարունակեն 300 տարիների ընթացքն ու պատմությունը հնդկահայ գաղութի:

Թող Տերն ունկնդիր լինի մեր հայցին և աղոթքին, մեր աղաչանքին և հարատևություն պարգևի հայ կյանքին Հնդկաստանի այս օրհնյալ երկրում, որ միշտ աղոթքով զարդարված լինեն մեր եկեղեցիները և մեր զավակաց ուխտով՝ դեպ այդ եկեղեցիներն առաջնորդող ճանապարհները:

Այսօր Մեր գնահատանքն ենք բերում Ս. Նազարեթ եկեղեցու վարչության անդամներին, հոգևոր հովիվ Տ. Օշական վարդապետ Գյուլգյույանին, նրան օգնական և աջակից Տեր Ավետիս քահանային, բոլոր հայորդյաց, որ նվիրում և կյանք են ներդրել՝ բարի արդյունքներով պայծառագարդելու փառքը հնդկահայ գաղթօջախի: Նաև ցանկանում ենք Օշական վրդ. Գյուլգյույանի կուրծքը զարդարել լանջախաչով՝ ի գնահատություն իր նվիրյալ ծառայության: Հայրապետական Մեր օրհնությունն ու սերն ենք բերում ձեմարանի սաներին, ովքեր եկել են տոնախմբելու այս կարևոր իրադարձությունը: Մաղթում ենք, որ Կալկաթայի Մարդասիրական ձեմարանի մանուկ և պատանի հայորդիք, գոտեպնդված անցյալի ձեռքբերումներով և առավել խանդավառ այսօրվա վերագարթոնքով, քաջեռանդ լինեն ուսման մեջ և շարունակեն բարի ավանդույթներն ու աստվածահաճո ընթացքը հնդկահայ Մեր զավակաց:

Տոնական այս առիթով, որպես մշտահունչ աղոթք Ս. Էջմիածնից, ցանկանում ենք վարչությանը փոխանցել այս սրբապատկերը՝ Լուսավորչի տեսիլքը ներկայացնող, ըստ որի՝ Միածին Որդին իջավ ի Հայաստան և ցույց տվեց այն տեղը, ուր հիմնվեց Ս. Էջմիածնի մեր նվիրական Մայր Տաճարը: Թող այստեղ ապրող Մեր զավակունք իրենց հայացքը հառեն դեպ Սուրբ Էջմիածին, որի հանդեպ ջերմ սերն ապրում է յուրաքանչյուր հայի հոգում:

Միևնույն ժամանակ հայորդիներ, վերստին Մեր աղոթքն ենք բարձրացնում առ Աստված և հայցում Տիրոջ զորավոր Աջի հովանին հնդկահայ գաղութի համար: Թող Տերը պահի, պահպանի և զորակից լինի հնդկահայ Մեր հայորդյաց և աշխարհասի-

յուր համայն Մեր ժողովրդին Իր Սուրբ Աջի ամենախնամ հովանու ներքո:

Ս. Պատարագի ավարտին Վեհափառ Հայրապետը հնդկահայոց հոգևոր հովիվ Ս. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանին հանձնեց վարդապետական լանջախաչ՝ որպես գնահատանք և պարգև հոգևոր իր սպասավորության ու կատարած մեծ ծավալի աշխատանքների համար:

Նորին Սրբությունը մասնավոր գնահատանք հայտնեց և շնորհավորեց նաև եկեղեցական վարչության անդամներին՝ Ս. Նազարեթ եկեղեցուն նվիրելով Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից բերված մի սրբապատկեր:

Նույն օրը երեկոյան Կալկաթայի Թաջ Բենգալ հյուրանոցում տեղի ունեցավ Ս. Նազարեթ եկեղեցու օծման 300 ամյակին նվիրված տոնակատարությունների ավարտի եզրափակիչ հանդիսությունը: Վեհափառ Հայրապետը, շնորհակալության իր խոսքն ուղղելով ներկաներին և բերելով իր օրհնություններն ու բարեմաղթանքները, բարձր գնահատեց Կալկաթայի եկեղեցական վարչության և հոգևոր հովիվ կատարած աշխատանքները հնդկահայոց կյանքում, որոնց շնորհիվ կրկին վերագարթոնք է ապրում երբեմնի բազմահազար հնդկահայոց համայնքը: Նորին Սրբությունն իր խոսքում մասնավորապես ասաց. «*Երկու տարիներ առաջ Հնդկաստան Մեր այցելության առիթով այստեղ Մեր խոսքն էինք ուղղում ձեզ՝ այս սրահի մեջ նստած հայ ժողովրդի հորինող: Ուրախություն, սակայն միաժամանակ և անհանգստություն կար Մեր սրտում: Ուրախ էինք, որովհետև որոշակի հաջողություններ կային հնդկահայ համայնքում, հատկապես ընտրվել էր նոր վարչություն, և հույս կար Մեր հոգում, որ բարեհաջող պետք է ընթանան աշխատանքներն այս համայնքում: Բայց Մենք նաև մտահոգ էինք, որովհետև գիտեինք այն դժվարությունները, որոնց առջև կանգնած էր Մարդասիրական ճեմարանը, այն մարտահրավերները, որոնք առկա էին այստեղ: Աստված էր Մեր հույսը և լավատեսության ակունքը: Մենք հորդոր և պատգամ ուղղեցինք Մեր զավակներին, մասնավորապես եկեղեցական վարչությանը, որ իրենց հոգաձության, իրենց գործունեության առանցքը դարձնեն խնամքը Մարդասիրական ճեմարանի, հնամենի մեր եկեղեցիների և գերեզմանատների, որպեսզի այստեղ շարունակվի աշխույժ ու արթուն կյանքը հայության, և մարդիկ խոսեն հայոց ձեռքբերումների մասին՝ այցելելով այս երկրում առկա մեր հոյակերտ հուշակոթողները:*

Մենք ձեզ հետ այսօր այցելեցինք և՛ Մարդասիրական ճեմարան, և՛ եկեղեցիներ, և՛ շիրմատներ, ուր խաղաղության մեջ հանգչում են մեր նախնիք: Այդ սրբությունները, հուշարձաններն ու կոթողները լոկ քարեր չեն, այլ աղոթք են, սրբազան մասունքներն ու վկաները մեր դարավոր պատմության: Մենք ուրախ ենք, որ նոր, բարեկարգ իրավիճակ ենք տեսնում այս այցելության ընթացքում: Մեր նվիրական պարտքը և պարտականությունը պիտի լինի հոգալ Հնդկաստանում մեր դարավոր ժառանգության պահպանման համար, և այս առաքելությունը պետք է արդյունավորվի նաև Մարդասիրական ճեմարանի բեղուն գործունեությամբ: Մենք պետք է նվիրյալ աշխատանքով ու հոգաձությամբ պայմաններ ստեղծենք Մարդասիրական ճեմարանի սանուց համար, որպեսզի նրանք իրենց ուսումնառությունից հետո շարունակեն ապրել այստեղ, հիմերը դնեն նոր, աշխույժ կյանքի և փոխանակ ձգտելու մեկնել եվ-

րոպական երկրներ կամ Միացյալ Նահանգներ, այստեղ բարգավաճ դարձնեն համայնքային կյանքը և ապրեն շեն ու բարօր: Մենք հավատում ենք, որ պիտի հաջողենք այս առաքելությունը, որպեսզի երբ հայեր և այլ ժողովուրդների զավակներ այցելեն Հնդկաստանի հայ գաղթօջախ, մեր դարավոր պատմությունն ու ձեռքբերումները և հայոց փառքը այս հնամենի երկրում չտեսնեն միայն մեր հուշարձանների ու գեղեցկակերտ կառույցների միջոցով, այլև՝ աճող, զորացող ու աշխույժ համայնքներով և վերագարթոնքով ու ծաղկող կյանքով ավանդասեր ու բարեպաշտ հայության:

Միրելինե ր, ինչպես ասում է պատմահայր Խորենացին, քաջերի սերունդները քաջերն են, և մենք այդ քաջերի զավակներն ենք: Չգիտենք հուսահատվել, չգիտենք դժվարությունների առջև ծնկել և այդ հաղթական ոգին պիտի առնենք այդ մենավոր եկեղեցիներից, այդ շիրմաքարերից, պիտի հասկանանք նրանց լեզուն, պիտի ընկալենք նրանց խորհուրդը, պիտի ճանաչենք նրանց էությունը և մեր հայացքի առջև պիտի տեսնենք այն դժվարությունները, այն մաքառումները, որոնց արդյունքում կերտվել, ստեղծվել է այդ ամենը՝ հույսով, հավատով և լավատեսությամբ: Այդ հույսով ու լավատեսությամբ և մեր դարավոր ժառանգության արժևորմամբ պիտի շարունակենք կերտել մեր նոր կյանքը՝ հավատով, որ պիտի գա այն օրը, երբ ազգս պիտի միավորվի իր Մայր Հայրենիքի նվիրական հողի վրա, Արարատի նվիրական հայացքի և Ս. Էջմիածնի օրհնության ներքո:

Այսօր Մեր պատգամը և հորդորն է վարչության անդամներին, որ նրանք իրենց հայացքի առջև կերպավորեն տեսիլքը հնդկահայոց նոր առաջընթացի և նվիրյալ ջանքերով կերտեն նոր փառքը հնդկահայոց նորոգվող կյանքի:

Կալկաթայի Սուրբ Նազարեթ Եկեղեցու 300-ամյակի կապակցությամբ Մենք Հայրապետական Մեր գնահատանքն ենք բերում բոլորիդ, և աղոթում, որ Աստծո Սուրբ Աջը հովանի լինի ձեզ ամենքիդ, աշխարհասփյուռ ազգիս հայոց, և Տերն օգնական լինի մեր ծրագրերի իրագործման ճանապարհին»:

Վեհափառ Հայրապետը նաև իր գնահատանքը հայտնեց Հնդկաստանում ՀՀ դեսպանին և Կալկաթայի եկեղեցական վարչության նախկին ատենապետին:

Հավաքվածներին այնուհետև բարի ճանապարհ մաղթեց Ս. Օշական վրդ. Գյուլգյուլյանը՝ ասելով. «Ինձ համար սրտի մեծ ուրախություն է այստեղ կանգնել և շնորհակալություն հայտնել ձեզ բոլորիդ ձեր ներկայության համար, որ եկել եք՝ միասնաբար տոնախմբելու Կալկաթայի Ս. Նազարեթ եկեղեցու կառուցման 300-ամյակը:

Բարի եկած եք և բարի ճանապարհ Ձեզ բոլորիդ, որ մեզ էլ ոգևորեցիք, խանդավառեցիք, ապագայի հույս ներշնչեցիք, որովհետև Ծայրագույն Արևելքում և Հնդկաստանի այս ամերին փոքրաթիվ հնդկահայ համայնքը կփորձե իր ինքնությունը պահպանել աշխարհին ցույց տալու համար, թե մենք կմնանք և պիտի փորձենք նույն ձևով մնալ որպես հայեր ի Հնդկաստան:

Ամենայն Հայոց Հայրապետի այցելությունը եղավ մեզ համար նոր լիցքավորում, նոր ուժ, որպեսզի մենք ստանալով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնությունը՝ շարունակենք մեր հայացքները ուղղել դեպ Մայր Հայրենիք և Ս. Էջմիածին և Արագածի բարձունքներից ստանանք լույսը Լուսավորչի կանթեղից, որպեսզի կարողանանք

այն եկեղեցիները, որոնք այցելեցիք, ձեր աչքերով տեսաք, աղոթեցիք, որպեսզի այդ եկեղեցիները բաց մնան, չգոցվեն:

Չմոռանաք մեզ, վաղը դուք պիտի գնաք, մի մասը պետք է մնա, ինչպես պարսկահայերը կասեն, հոգնած չլինեք, Տերը ձեզ հետ, Աստծո օրհնությունը ձեզ հետ: Գնացեք, բայց չմոռանաք, հիշեք մեզ, պատմեք ձեր հարազատներին, որ գան և իրենց աչքերով տեսնեն: Նախկին ուսանողները իրենց կապը չկտրեն, մենք էլ որբի նման չմնանք, խապրիկի մը չսպասենք, այլ միշտ կապը մնա, որ մենք ստանանք ուժ և կարողություն՝ տեսնելով, լսելով ձեզնից կարողանանք շարունակել մեր առաքելությունը հեռավոր այս ասիերում:

Երբեմն, երբ Մայր հայրենիքից այցելողներ կուգան, կըսեն, թե ի՞նչ կուգեք Հայաստան, կըսենք՝ լավաշ բերեք, որպեսզի Հայաստանի համը մեր շրթների վրա միշտ մնա: Եկե՛ք, այցելեցե՛ք, տեսե՛ք մեր ժողովրդի՝ հնդկահայոց մշակույթը, ավանդը, և մենք կլիցքավորվենք ձեր ներկայությամբ»:

16 նոյեմբերի

Վեհափառ Հայրապետը մեկնեց Բանգլադեշ՝ այցելելու Դիաքայում գտնվող Ս. Հարություն պատմական հայկական եկեղեցի, որը գտնվում է քաղաքի Արմանատոլիա կոչվող վայրում, որն իր անվանումը ստացել է ժամանակին Հայկական մեծ համայնք ունենալու տարիներին: Եկեղեցին և հարակից գերեզմանը հիմնադրվել են 1781 թվականին Բենգալիայի հայերի կողմից, որոնք ժամանակին առևտրական խոշոր գործունեություն էին ծավալել Հնդկաստանի ողջ տարածքում:

Ս. Հարություն եկեղեցի այցելության ընթացքում Նորին Սրբությունը հանդիպեց նաև Դիաքայում այժմ բնակվող միակ հային՝ Մայքլ Մարթինին, որը և վերջին շրջանում խնամում ու հոգ է տանում տեղի հայկական եկեղեցուն և հարակից գերեզմանատանը:

Դիաքա ուղևորության ընթացքում Վեհափառ Հայրապետին ուղեկցում էին Տ. Կտրիճ քին. Դեյջյանը և Կալկաթայի եկեղեցական վարչության անդամներ տիկին Սյուզան Ռուբենը և տիար Սունիլ Սոբթին:

*Տ. Ավետիս քին. Համբարձումյան
Արամ սրկ. Ծառուրյան*